

worden door inbeslagname van de kloosterterreinen, door overbrenging van de lakenramen beoosten de Coolsingel naar de in 1590 aangekochte grond van de hofstad Weena (station Hofplein) en vooral door de uitbreiding met de havenwijk in het begin van de zeventiende eeuw (bijna een verdubbeling van grondoppervlak) ¹⁰⁶).

Naarmate de ruimte binnen de vesten schaarser werd, constateren wij meer bouwbedrijvigheid daarbuiten. Daardoor raakte men evenwel in conflict met de bepaling van het charter van 20 augustus 1412, volgens welke het verboden was binnen 300 gaarden van de stad af een bedrijf uit te oefenen. Tot in de achttiende eeuw is tevergeefs getracht op grond van deze en andere bepalingen de buitennering en de bouw van buitenge-timmerten binnen de perken te houden ¹⁰⁷).

Op de in 1412 binnen de stadsjurisdictie getrokken stroken langs Rotte en Schie werden in de tweede helft van de zeventiende eeuw bedrijven gesticht en vooral in de achttiende eeuw ook buitenverblijven gebouwd, zodat er typische combinaties ontstonden van woon- en industriecomplexen; met name langs de Schie vond men de bedrijfsgebouwen veelal achter de huizen verscholen ¹⁰⁸).

Kort na 1641 werd, bij gebrek aan terrein binnen de vesten, op het grondgebied van Cool het zgn. Franseveld tussen Rotte en Hofdijk bebouwd ¹⁰⁹).

In 1595 was men in het gebied benoorden de Goudsevest, dat van ouds binnen de stadsjurisdictie lag, begonnen met het aanleggen van koolaspaden, zgn. 'lanen', en de bouw van zomerverblijven en dagkoepels in aan die lanen gelegen tuinen ¹¹⁰). De eerste laan was de Wafellaan (nu Goudserijweg bewesten de Boezemsingel). Er ontstond een heel lanencomplex evenals na 1645 in de door de stad bezeten ambachtsheerlijkheid Cool ten westen van de Coolvest en de Schiedamsevest ¹¹¹). Een derde lanencomplex kennen we direct buiten de Oostpoort ten oosten van de Slaakvaart op het grondgebied van Kralingen, waarvan de ambachtsheerlijkheid in 1668 door Rotterdam gekocht was: de Schoutenlaan tussen Oostzeedijk en Oudedijk dateert uit de tweede helft van de zeventiende eeuw ¹¹²). Ook vele warmoezerijen, blekerijen en industriële bedrijven (bv. de lijnbaan van Jean Hennequin waar nu de Lijnbaan is) vonden, in strijd met de regeling van 1412, in die gebieden nog een vestigingsplaats. Deze lanen waren eigenlijk autonome rechts-